מסורת הש"ס

גמ' ס)[שבת קח.] [ל"ל אלא דקריש. **ע)**ערוך ערך מל ו'] **ג)**יומא פ: **ד)**[ער' תוס' לעיל קיב: ד"ה וקיפה] **ה)**כ"מ רבא רס"ל **ו)**[ער' תוס' מכה כ. ד"ה כל] **ז)**[מיהא ועי' מס"ל פז: על הגליון] **ח)**מנחות כח. **ט)**[פסחים לה. י)[מיר כ.] **יא)**[ביצה כח. וש"נ] **יב)**[ועיל קיב: בכורות ו: **תוס' יג)**[ער' תוס' מכה לב. ד"ה שמיה] **יד)**רס"ג מ"ו **טו)**[ועי' תוס' ביצה כה. ד"ה במזקא ותוס' שבועות כד. ד"ה שאוכל] **טז)**שייך לע"ב

גליון הש"ס

גמ' תנן התם הקפה. עי' שבועות דף כג ע"ב תוס' ד"ה גמל ול"ע: **תוס' ד"ה לרבות וכו' ושתי לחה.** עי' מכה דף לב ע"ב תוס' ד"ה שמיה:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' אפי' נימא נמי הויא שומר. נ"ב מיי' פ"ט מהל' מכות הלכה ט"ו ור"ן ועי"ש בכ"מ ולו"ק:

הגהות

גמ' בנבלה הנך לא אתינן וכו' שכן לא הותרו מבללן. כל"ל: (יעב"ן)

רש"י ד"ה קיפה. פירמא דק שבבשר כו'. כל"ל: (רש"ס)

ד"ה תבלין. באנפי נפשייהו לא אכלי כו'. כל"ל: (רש"ס)

אמתניתין. דקתני עלמות מצטרפין ועל כרחך משום שומר דהא יד לא מצטרף לכל נימא לא הוי שומר ולא מצטרף לחין שומר על גבי שומר: **שומנא.** שומן שעל המרק: **אמר ליה אביי.** שומן למה לי לימא מצטרפי דקתני מצטרפין לטומאת טומאת מוכלין כהדי בשר הפרי עלמו לא ומשום לא מאי לא מוכל מעלית הוא: **חלב דקריש.** למה היינתה מן הבשר שקורין גלייר"ש: **ציר שעל גבי ירק.** משקה היוצא מן הירק (ביצה ל"ג ע"ב ל) שהיו מטבילין מלכלך בציר: **מצטרפין לככותבת.** ופע"ג דלא קריש כיון דבהדי מוכל מיתבר מוכל הוא: **ומשני** התם טעמא דיוה"כ לאו משום מוכלת הוא דלא נמי לאו מוכלת כיון דמייתבא דעתיה מחייב להם לא תעשה כתיב (ויקרא כג)[ה] וזה לא התעצה אלא בכל מוכל ומשקה אין מצטרפין להם לא שוו שיעורייהו ופע"ג להתם נמי תנן (יומא דף עב:) אלא ושתה אין מצטרפין ה"מ אלא דעתיה כהכי אלא כיון שע"ג ירק קיש להו לרבנן למייתבא: **קיפה.** [ה] פונדרייל"ש דק שבבשר שעולה ליפול הקדירה שקורין פונדרייל"ש: **תבלין.** בהני נפשייהו ולא אכלי להו לחינוך: **הקפה.** הקריזו על [ו] גבי (ויקרא ז)[א] ונכרתה הנפש נפש משמע כל דבר המייבד דעתו של אדם ואפילו שותה כמו (בראשית כג)[ו] אם יש את נפשכם שהיא לשון תאוה וקורת רוח שהנפש נהנה ממנו: **המחהו.** המיכו לעוף טהור בחול שקורין פונדר"ש ונמצו מטמא בגדים הבאים בהעלעה: **המחהו בחמה.** ונמצו טהור וטעמא מפרש לקמן: **וכל [ז] נפש אשר תאכל נבלה וגו'.** גבי נבלת עוף טהור כתיב (ויקרא יז)[ד]: **משלחן גבוה זבו.** והיתרא משום גבוה הוא אבל גבי הדיוט לא מיקרי משלחן גבוה: **הטמאים.** בשרצים כתיב וה"ג יתירא קא משמע לן דרים: **ליגמר.** מחלב ומתן ונבלה למיחוי שרצים כמותם:

תורה אור

גמ' א) כִּי כָּל אֹכֵל חֵלֶב מִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יַקְרִיב מִמֶּנָּה אִשֶּׁה לַיי וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מֵעַמֶּיהָ: (ויקרא ז, כה)

ב) לֹא תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מַצּוֹת לֶחֶם עֹנִי כִּי בְחִפָּזוֹן יָצָאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ: (דברים טז, ג)

ג) שִׁבְעַת יָמִים מַצּוֹת תֹּאכֵלוּ אַךְ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן תַּשְׁבִּיתוּ שְׂאֹר מִבָּתֵּיכֶם כִּי כָּל אֹכֵל חָמֵץ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל מִיּוֹם הָרִאשֹׁן עַד יוֹם הַשְּׁבִעִי: (שמות יב, טו)

ד) וְכָל נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל נְבֵלָה וּטְרֵפָה בָּאֶזְרָח וּבַגֵּר וְכִבַּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד הָעֶרֶב וְטָהֵר: (ויקרא יז, טו)

רש"י ה) כִּי כָל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא תֵעָנֶה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה וְנִכְרְתָה מֵעַמֶּיהָ: (ויקרא כג, כט) **ו)** וַיְדַבֵּר אִתָּם לֵאמֹר אִם יֵשׁ אֶת נַפְשְׁכֶם לְקִבֹּר אֶת מֵתִי מִלְּפָנַי שִׁמְעוּנִי וּפִגְעוּ לִי בְּעֶפְרוֹן בֶּן צֹחַר: (בראשית כג, ח)

אמתניתין העור והרוטב והקיפה וכו' מצטרפין לטמא טומאת אוכלין אמר ריש לקיש לא שנו אלא עצם דהוי שומר אבל נימא לא הויא שומר ור' יוחנן אמר [א] אפילו נימא נמי הויא שומר א"ל ר"ל לר' יוחנן ומי איכא שומר על גבי שומר חלחולי מחלחל מתקיף לה רב אחא אלא מעתה תפילין היכי כתבינן הא בעינן כתיבה תמה וליכא אישתמיטתיה [ב]הא דאמרי במערבא כל נקב שהדיו עובר עליו אינו נקב איתיביה ר' יוחנן לריש לקיש עור שיש עליו כזית בשר הנוגע בציב היוצא ממנו ובשערה שכנגדו טמא מאי לאו משום שומר לא משום יד נימא אחת למאי חזיא כדאמר רבי אילעא במלאי שבין המלאין ה"נ בנימא שבין הנימין והיכא איתמר דרבי אילעא אהא דתנן המלאי שבשבלין מטמאין ומיטמאין ואין מצטרפין מלאי למאי חזיא אמר רבי אילעא במלאי שבין המלאין: והרוטב: מאי רוטב אמר רבא שומנא א"ל אביי הוא עצמו יטמא טומאת אוכלין אלא [ג] [ד]חלב דקריש מאי אירא קריש כי לא קריש נמי [ג]דאמר ריש לקיש [ה]ציר שעל גבי ירק מצטרף לככותבת ביום הכפורים התם משום יתובי דעתא הוא בכל דהו מיתבא דעתיה הכא משום איצטרופי הוא אי קריש מצטרף אי לא קריש לא מצטרף: והקיפה: מאי [ו]קיפה אמר [ז] [ח]רבה פירמא א"ל אביי הוא עצמו יטמא טומאת אוכלין אלא אמר רב פפא [ט]תבלין [י]תנן התם [כ]הקפה את הדם ואכלו או שהמחהו את החלב וגמעו חייב בשלמא הקפה את הדם ואכלו כיון דאקפיה אחשובי אחשביה אלא המחה את החלב וגמעו אכילה כתיבא ביה והא לאו אכילה היא אמר ר"ל אמר קרא [א]נפש לרבות את השותה תניא נמי גבי חמץ כה"ג [ט]המחהו וגמעו [ב]אם חמץ הוא ענוש כרת [ג]אם מצה היא אין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח בשלמא אם מצה היא אין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח [ב]לחם עוני אמר רחמנא והאי [ג] לאו לחם עוני הוא אלא אם חמץ הוא ענוש כרת אכילה כתיבא ביה אמר ריש לקיש אמר קרא [ד]נפש לרבות את השותה ותניא נמי גבי נבלת עוף טהור כה"ג [י]ד[המחהו באור טמא בחמה טהור והוינן בה אכילה כתיב ביה אמר ריש לקיש אמר קרא [ה]נפש לרבות את השותה אי הכי בחמה נמי בחמה איסרוחי מסרח וצריכי דאי כתב רחמנא חלב חמץ לא אתי מיניה שכן לא היתה לו שעת הכושר נבלה לא אתי מיניה שכן ענוש כרת ואי כתב רחמנא חמץ חלב לא אתי מיניה שכן לא הותר מכללו ונבלה לא אתיא מיניה שכן ענוש כרת ואי כתב רחמנא בנבלה הנך לא אתיא מינה שכן מטמאה חדא מחדא לא אתיא תיתי חדא מתרתי הי תיתי לא לכתוב רחמנא בנבלה ותיתי מהנך מה להנך שכן ענוש כרת לא לכתוב רחמנא בחמץ ותיתי מהנך מה להנך שכן לא היתה להן שעת הכושר לא לכתוב רחמנא בחלב ותיתי מהנך מה להנך שכן לא הותר מכללן תאמר בחלב שהותר מכללו ומאי ניהו אילימא חלב בהמה לגבוה נבלה נמי אשתראי מליקת עוף לגבוה ואלא חלב חיה להדיוט נבלה נמי אשתראי מליקה דחטאת העוף לכהנים לעולם חלב חיה להדיוט ודקא קשיא לך כהנים [ט]כהנים משלחן גבוה קא זכו והא דתניא [י]הטמאים לאסור צירן ורוטבן וקיפה שלהן למה לי ליגמר מהני צריכי דאי לא כתב רחמנא הוה אמינא דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה התם עד דאיכא כזית אף הכא נמי עד דאיכא כזית וליכתוב

הוא עצמו יטמא טומאת אוכלין. הוה מצי למימר יטמא טומאת נבלות ק"ו טומאת נבלות לא מטמא לחיכא מילי טובא למטמא טומאת מוכלין ולא מטמא טומאת נבלות כדתנן (לעיל דף קיז:) השומט בהמה לעובד כוכבים ומפרכסת כו':

הקפה הדם ואכלו. הקפהו בחמה מיירי כדפרישין בהקומץ רבה (מנחות דף כח.) אבל נאור לא דדם שבשלו חיטו עובר עליו:

לרבות השותה. וא"ת ולמה לי קרא הא שמיה הוא בנבלה מכילה [י]כדדרשי' בפ"ג דשבועות (דף כג.) מדכתיב ואכלה לפני וגו' מעבר דגבך תירושך וקרי תירוש מכילה וי"ל דהתם במילי דשמיה כגון יין ושמן והכא במילי דבר מכילה דממתי לה [כ]ושמי לה: **לחם עוני אמר רחמנא.** הוה מצי למימר נמי מכילה כתיב ביה: **אלא אם חמץ הוא ענוש כרת הא אכילה כתיב ביה.** פע"ג להוה לאסור בהנאה הנאת חמץ ליה ביה כרת אלא לה: **חמץ לא אתי מיניה שכן לא היתה לו שעת הכושר.** וא"ת תלב נמי הוי לה שעת הכושר כשהיה במעי אמו לתפילו רבי יוחנן דאמר (לעיל דף עה.) תלב אלב מבן ט' חי דתדשים גרמי בבן ח' מוזה ויש לומר דאמך כמו שהות עתה היתה לו שעת הכושר ושוב לא נשתנה אבל חלב אמך אינה יכולה לחויר העולם לה שעת הכושר להיתר:

חלב לא אתי מיניה שלא הותר מכללו. הקשה הר"ר שמואל מוורדו"ן לר' יוסי דלמ"ד מייתי להא פירכא בפסחים (דף כג.) ומשני תלב לא הותר מכללו דקאמר ורבי יוסי הגלילי אומר בבהמה קאמרינן בבהמה מיהא לא מיכשר מאכל בעלים [כא] ולימא למיפרך נמי מה לחמץ שכן לאסור בהנאה דהא לר' יוסי הגלילי אמץ מותר בהנאה כדאמר התם וי"ל לדבי יוסי [הגלילי] ודאי אמץ נפש לדרשא מהכי: **מה להנך שכן לא היתה להם שעת הכושר.** לנבלה כמו שהיא עתה ממה לא היה לה שעת הכושר ק"ו מחייס היה בה לאסור מאכל מן המוכן ולא מפיקו [כב](לא) לאיבריס עומדת היה בה לאסור שהיה זבוחה[טו]: **שכן טומאתן במשהו.** תימה לנבל מקום מזכיר בעדשה וכמן נקט משהו וכן בפרק השומט והמעלה (זבחים דף קו:) לפריך נמי מחלב למה לי כו' תיתי משרצים טמאין מה לשרצים טמאין שכן טמאין בכל שהוא ומייתו נבלה הכי התם נרמה לה גרסינן ליה לה מלטורין להזכיר משהו גבי חלב דהא חלב לא מטמא כלל שהוא ולא משרצים שנשו משום דנמר הכי קמבר ואי משרצים טהורים מה לשרצים טהורים שכן ליסורן בשהו פירוש משום בריה וכתבו כמו כן גבי טמאים:

והא דתנן הטמאים כו'. לתניא גרסינן לה היה משנה:

ליכתוב

מסכת טבול יום
פרק ד' משנה ז'

הַתּוֹרֵם אֶת הַבּוֹר, וְאָמַר: הֲרֵי זוֹ תְּרוּמָה עַל מְנָת שֶׁתַּעֲלֶה עַל מְנָת שֶׁשָּׁלוֹם, שָׁלוֹם מִן הַשָּׁבָר וּמִן הַשְּׁפֵיכָה, אֲבָל לֹא מִן הַטֻּמְאָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אַף מִן הַטֻּמְאָה.

עין משפט נר מצוה

כג) א מיי' פ"ג מהל' שגיאות עשוה הל' ז סמג לאוין סט טוש"ע ג"מ סי' תריב סעיף ב:

כד) ב מיי' פ"ל מהל' ממרים הל' ו סמג לאוין טו:

כה) ג מיי' פ"ו מה מהל' סנהדרין ד: טוש"ע ג"מ סי' תפט סעיף ד:

כו) ד מיי' פ"ג מהל' שגיאות הלכה י:

פניני רש"י

והקיפה. מפרש בהעור והרוטב (חולין דף קכ.) שבלין ודקדקת הכשר הסוכנת בשולי קדירה:

המחהו. לישנא דמתניתין ל"ל בגמ"ו שהמחהו במיס:

(פסחים לה.)

המחהו וגמעו. משום לאם דמין דגן קלי ושמעינן דגמיעה כאכילה למייבו:

(פסחים לה.)

לאסור צירן. שומן הדג:

(בכורות ו:)

שיטה מקובצת

ז) אלא אלא דקריש מאי איריא: **ג)** אמר רבא פירמא: **ד)** לחם עוני אמר רחמנא והאי כיון דפרתיה לאו לחם הוא אלא אם חמץ: **ה)** ל"א ציר ממש שהיו מטבילין: **ו)** קיפה פירמא דק של בשר: **ז)** הקפה הקרישו ע"י האור: **ח)** וכל הנפש אשר תאכל נבלה וגו': **ט)** אנן בבהמה קאמרינן בבהמה מיהא לא אישתרי אמאי איצטריך קרא בחלב וליכא למיפרך נמי מה לחמץ כו' דהא לר' יוסי הגלילי מותר בהנאה ושמא האי נפש אתא לדרשא אחריתי: